

tanárokkal és gyermekekkel együtt rándultunk át egy-egy hét végét Hajdúszoboszlón „füredőzéssel” és késő éjszakába nyúló beszélgetésekkel tölteni?

Közvetlensége mellett, vagy azzal egy időben, rajzolási módja, az olykor lírai és zenei ihletettségű vonalvezetése, olykor pedig epikus merészségű és áradású mesélőkedve ragadott magával, ami grafikáin és metszetein jól érzékelhető. Minél többször időztem vele, annál világosabbá vált számomra, hogy még egy ponton – s ez nem is a legjelentéktelenebb –, van találkozásunk: nevezetesen a töredékben gondolkozás, illetve a töredékből egyfajta epikusi szerkezetű egész teremtésének a vágya köt össze bennünket. *Vázlat és töredék* –; Kass „műteremlakásában” tett látogatásaim egyikének alkalmával, amikor is a Yourcenar-anyagot véglegesítettük (és szállításra készítettük elő azt a tizen-négy metszeteiből álló öszövétségi tematikájú sorozatot, melyet a Széchenyi kerti új református templomban szándékoztunk kiállítani, s amelyet egy „tékozló gesztussal” a gyülekezetnek is adományozott), s néhány órán keresztül a faliszekrényben egymás mellett sorjázó mappákban őrzött vázlatokat lapozgattam, eltűnődtem azon, mily mértékben vonzódik a töredékekhez. Az a világ legtermészetesebb dolga, hogy egy grafikus és könyvillusztrátor számtalan vázlatot készít egy tervezett „műhöz”. Az viszont megfontolásra kell késztesse mind a szakmabeli, mind a laikus kritikusokat, hogy Kassnak, mondjuk Bartók csodaszarvasáról, Szent Johanna bírák előtt állásáról, Szent Ferenc madaraknak prédikálásáról, Móricz regényfiguráiról készített vázlatai, nem egy-egy érdektelen és feledhető „stációi” a művé formálódásnak.

E vázlatok ugyanis valamennyi változatukban, töredékes formájukban, a Golgothára vezető kaptató egyes „stációról”, a keresztletétel és -felvétel embert és lelket próbáló terhéről vallanak önmagukban is. E vázlatok, bár az egész ígésében és a teljesség vonzásában rajzolódtak, de homályos látásról árulkodna, ha nem vennénk észre, hogy e töredékek hitelét a „stációkban-létezésről” szóló vallomások igazolják. Hogy e vázlatok szükségszerűen éppúgy csak töredékes vallomások és kísérletek, mint Rousseau *Vallomásai* vagy Montaigne *Kísérletei*, s együttesen „lapozva” tárják elénk azt az arcot, vagy „fejet”, melyet Kass írt magának magáról? Kár is lenne tagadni. Am a vázlatok mögül fölsejlik az egység és a bizonyosság utáni vágyakozás, amit a „golgotajáró Fiú” példázata plántált belé, hogy áldozatának lényegét megérthesse és közvetíthesse.

